

ZARZĄDZENIE NR. 4771/22/VIII/R
PREZYDENTA MIASTA GDYNI
z dnia 22.02. 2022 roku

w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu „Gdyńskiego Programu Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025”

Na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, zm.: poz. 1834) oraz § 6 ust. 1 i § 8 Uchwały Nr XXVIII/684/17 Rady Miasta Gdyni z dnia 7 lutego 2017 roku w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Gdyni, **zarządza się, co następuje:**

§1

Zarządza się przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu „Gdyńskiego Programu Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025”, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§2

1. Konsultacje społeczne będą miały zasięg ogólnomiejski i przeprowadzone zostaną na terenie Gdyni w okresie od 15 do 21 marca 2022 roku.
2. Ustala się, że konsultacje zostaną przeprowadzone w formie ankiet elektronicznych. Konsultacje polegać będą na wyrażeniu uwag i opinii przez mieszkańców Gminy Miasta Gdyni w przedmiocie projektu dokumentu, o którym mowa w §1 za pośrednictwem:
 - 1) ankiety konsultacyjnej, stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia, przesyłanej drogą elektroniczną na adres e-mail: konsultacje@mopsgdynia.pl;
 - 2) poprzez platformę www.konsultujemy.gdynia.pl.
3. Nie będą rozpatrywane uwagi i opinie zgłoszone z datą wpływu po dniu 21 marca 2022 roku, niepodpisane imieniem i nazwiskiem oraz przesłane w formie innej niż na udostępnionej ankiecie konsultacyjnej lub poprzez platformę www.konsultujemy.gdynia.pl. O skutecznym złożeniu ankiety decyduje data otrzymania wiadomości e-mail lub złożenia uwag poprzez platformę www.konsultujemy.gdynia.pl.
4. Informacje o projekcie „Gdyńskiego Programu Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025” oraz szczegółach konsultacji społecznych podaje się do publicznej wiadomości poprzez opublikowanie:
 - 1) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Gdynia;
 - 2) na stronie internetowej MOPS Gdynia;
 - 3) w Biuletynie „Ratusz”.

§3

Projekt „Gdyńskiego Programu Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025” podlegający konsultacjom, o którym mowa w § 1 oraz ankieta konsultacyjna, o której mowa w § 2 ust. 3 dostępne będą w wersji elektronicznej:

- 1) na stronie MOPS Gdynia (www.mopsgdynia.pl);
- 2) poprzez platformę www.konsultujemy.gdynia.pl.

§4

Wykonanie zarządzenia powierza się Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni.

§5

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

**Prezydent Miasta Gdyni
dr Wojciech Szczurek**

Gdyński program wspierania seniorów i zdrowego starzenia się na lata 2022 – 2025

Spis treści

Wstęp.....	2
Metodologia.....	3
Diagnoza: uwarunkowania i problemy społeczne	4
1. Demografia.....	4
2. Realizacja gdyńskiej polityki senioralnej w ostatnich 5 latach.....	4
3. Problemy i bariery wynikające z pandemii COVID-19.....	5
4. Inne problemy społeczne dotyczące seniorów	10
Diagnoza: zasoby gminne w sferze wspierania seniorów.....	12
Wizja gdyńskiej polityki senioralnej.....	17
Wyzwania i kierunki oddziaływania gdyńskiej polityki senioralnej	18
Priorytet 1: Bezpieczeństwo w domu i w mieście	18
Priorytet 2. Relacje.....	19
Priorytet 3: Rzecznictwo	21
Cele i zadania Programu	23
Wdrożenie i zarządzanie Programem	25
Monitoring i ewaluacja Programu	25
Finansowanie Programu	25
Konsultacje społeczne.....	25

Wstęp

Niniejszy Program prezentuje aktualną politykę gdyńską, związaną ze starzeniem się w mieście otwartym na mieszkańców w każdym wieku. W ostatnich latach prognozy starzenia się społeczeństwa (zarówno w skali lokalnej jak i krajowej czy europejskiej) zostały pogłębione i uszczegółowione. Płyne z nich jednoznaczny wniosek, iż starość i starzenie się społeczeństwa będą najważniejszymi wyzwaniami społecznymi między 2022 a 2050 rokiem. Zjawisko to będzie uruchamiać kolejne procesy oraz determinować kształt polityki społecznej.

Rok 2020 przyniósł bezprecedensową zmianę w modelu funkcjonowania każdej społeczności. Pandemia COVID-19 odcisnęła piętno na każdym niemalże aspekcie życia społecznego, w szczególności dotycząc osoby starsze – grupę o wysokiej wrażliwości na niekorzystne zjawiska. Odnalezienie się - zarówno indywidualne jak i instytucjonalne – w nowej, popandemicznej rzeczywistości, będzie kluczowym wyzwaniem polityki społecznej na najbliższe lata. Tempo rozwijania się pandemii oraz siła jej skutków wskazują na to, że długoletnie planowanie strategiczne obarczone jest sporym ryzykiem. W obliczu wielu niewiadomych racjonalnym jest przyjęcie krótszego, operacyjnego czy wręcz taktycznego poziomu planowania i realizacji działań. Takie też są założenia niniejszego Programu.

Pandemia pokazała także, że w czasie kryzysu najbardziej podstawowe wartości stają się najmocniejszym fundamentem wszelkich planów i działań. Doświadczenie roku 2020 pokazało, że na gruncie gdyńskim są nimi bezpieczeństwo (na różnych poziomach) oraz relacje (i skutki ich braku).

Ocena realizacji Gdyńskiego Programu Senioralnego na lata 2015-2020 przyniosła także istotną obserwację dotyczącą zjawiska międzypokoleniowości. W kontekście polityki miejskiej oznacza ono takie ujęcie polityki społecznej, które opiera się na zrozumieniu współzależności i wzajemności między różnymi pokoleniami oraz odpowiada na wspólne dla wszystkich pokoleń potrzeby i problemy. Otwarta polityka międzypokoleniowa zakłada takie projektowanie przestrzeni miejskiej i społecznej, aby była ona dostosowana do potrzeb każdego mieszkańca - bez względu na wiek, ograniczenia zdrowotne czy inne bariery. Polityka międzypokoleniowa pozwala młodym pokoleniom przygotować się do starości, a seniorom włączać się aktywnie w życie społeczne. W ujęciu wyzwań popandemicznych wzmocnienie potencjału międzypokoleniowego może stać się buforem łagodzącym skutki nagłych wydarzeń o powszechnym charakterze, których efekty uderzają przede wszystkim w społeczność.

Samorząd gdyński od blisko 17 lat prowadzi spójną politykę społeczną w obszarze aktywizacji i wsparcia seniorów. Sześcioletni okres wdrażania Gdyńskiego Programu Senioralnego na lata 2015-2020 przyniósł efektywne wypełnienie założonych celów. Skupiały się one przede wszystkim na aktywizacji osób 60+ oraz na kształtowaniu miasta przyjaznego seniorom. Wysiłki te zaowocowały przyznaniem Gdyni przez WHO tytułu „Miasta przyjaznego starzeniu się”. Gdynia

otrzymywała również liczne nagrody w uznaniu za innowacje i wychodzenie naprzeciw wielu społecznym wyzwaniom. Daje to podstawę do pozytywnej oceny przyjętych założeń i sposobu ich realizacji oraz stanowi podwalinę pod przyszłe działania.

Metodologia

Niniejszy Program przygotowano w oparciu o:

- analizę efektów realizacji Gdyńskiego Programu Senioralnego na lata 2015-20;
- analizę materiałów źródłowych (statystyk, sprawozdań, polityk miejskich i ponadlokalnych);
- wywiady standaryzowane, przeprowadzone z kilkudziesięcioma respondentami z grona specjalistów i kierowników jednostek miejskich, pracujących w obszarze wsparcia osób starszych oraz gdyńskich seniorów.

Umowną cezurą wieku senioralnego, przyjętą na potrzeby statystyk i realizacji Programu, jest 60 rok życia.

Program wpisuje się we wszystkie aktualne programy strategiczne na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Diagnoza: uwarunkowania i problemy społeczne

1. Demografia

Według stanu na 31.12.2020 r. miasto Gdynia zamieszkiwane było przez 69 278 osób w wieku powyżej 60 roku życia. Liczba ta stanowiła 30,5% populacji osób zameldowanych na terenie gminy¹.

Wg GUS wzrost odsetka osób 60+ w Gdyni w latach 2014-2020 wyglądał następująco:

Lata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Odsetek osób 60+ w całkowitej populacji Gdyni	26,47	27,19	27,91	28,56	29,01	29,29	29,85

Wg prognozy na 2021 r. w wiek senioralny wkroczy grupa 2 739 gdynian, co stanowi przyrost roczny na poziomie 3,95%. Jednocześnie 1 533 osoby osiągną 80 r.ż., co w grupie mieszkańców w wieku podeszłym (80 i więcej lat) stanowić będzie 21,07%. Najliczniejszą grupą gdyńskich seniorów są osoby w wieku 65-74 lata, a więc urodzone w okresie wyżu kompensacyjnego po II wojnie światowej. Przyrost naturalny w mieście jest od wielu lat ujemny.

Największa populacja seniorów w stosunku do całkowitej liczby ludności zamieszkuje Śródmieście i Kamienną Górę (odpowiednio 37,6% i 36,6%). Populacja seniorów w Gdyni jest silnie sfeminizowana: na 22 386 mężczyzn w wieku poprodukcyjnym (65+) przypada 42 421 kobiet (60+).

2. Realizacja gdyńskiej polityki senioralnej w ostatnich 5 latach

Skala działań i oferta na rzecz seniorów oraz liczba osób, do których są one kierowane, niewątpliwie świadczą o istotnej wadze wątków senioralnych w całościowej polityce społecznej miasta Gdyni. Silną stroną gdyńskiej oferty dla seniorów jest rozbudowanie i różnorodność nie tylko form aktywizacji, lecz także narzędzi opieki i wsparcia. Rozwój tych dziedzin obserwowany był przede wszystkim w ramach realizacji Gdyńskiego Programu Senioralnego na lata 2015-2020.

Szczególnie silnie rozwinięte zostały instrumenty wsparcia osób niesamodzielnych. Działający od ponad 20 lat Ośrodek Opiekuńczy dla osób przewlekle chorych przy ul. Bosmańskiej zyskał siostrzaną placówkę, która powstała z przebudowy Tymczasowego Ośrodka Opiekuńczego przy ul. Chwarznieńskiej. W obu placówkach ujednociono regulaminy, metody pracy i zakładane cele działania. Dzięki temu Gdynia powiększyła zasoby czasowej opieki całodobowej nad osobami niesamodzielnymi ponad dwukrotnie, w ujednocionej, nowoczesnej formule jako **Gdyńskie Ośrodki Wsparcia (GOW)**. Opiekę całodobową na stałe, obok Domu Pomocy Społecznej przy ul. Pawiej, Gdynia zakontraktowała w liczbie 47 miejsc na wyłączność, na okres 5 lat, w nowopowstałym DPS w Gdańsku.

¹ Liczba ludności podawana przez GUS wynosi 246 348. Natomiast dane dotyczące ludności w podziale na dzielnice/ulice podawane są na podstawie ewidencji meldunków. Różnica pomiędzy liczbą ludności wg GUS a Ewidencją Ludności UMG wynika z odmiennej metodologii i zasad stosowanych podczas spisów powszechnych. Głównym kryterium przypisania danej osoby przez GUS do liczby mieszkańców Gdyni jest stan faktycznego zamieszkiwania przez nią na terenie Miasta, a nie stan formalno-prawny (dopełnienie obowiązku meldunkowego).

Lata 2017-19 to także zmiana na rynku **usług opiekuńczych**. Niewielkie, lokalne podmioty zostały wyparte przez ogólnopolskie firmy, świadczące usługi opiekuńcze w wielu gminach na terenie całego kraju. Od 2017 r. Gdynia postawiła na własne zasoby opiekuńcze, tworząc w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) sekcję opiekunów środowiskowych. Do 2019 r. pracownicy MOPS przejęli świadczenie blisko 40% usług opiekuńczych na terenie miasta. Sytuacje te, a także wzrost zapotrzebowania na wsparcie opiekuńcze i coraz silniejsza rola tego segmentu w polityce społecznej miasta, poskutkowały utworzeniem w 2020 r. **Gdyńskiego Centrum Usług Opiekuńczych (GCUO)**. Jednostka ta ma za zadanie kompleksową organizację i koordynację różnego rodzaju usług opiekuńczych na terenie Gdyni, realizowanych przez personel własny oraz zakontraktowanych wykonawców.

W zakresie opieki dziennej także nastąpiły zmiany. Gdynia uruchomiła **grupową formę usług opiekuńczych**, świadczonych przez Zespół Świetlic Opiekuńczych. W świetlicach tych udostępniono także **opiekę wytchnieniową** (na godziny), która dołączyła do wcześniej oferowanych form opieki wytchnieniowej (w obecnym GOW Bosmańska 32A oraz w formie usług opiekuńczych). Z końcem 2019 r. z zasobu MOPS zostały wyłączone **Środowiskowe Domy Samopomocy**, w tym przeznaczony dla seniorów z chorobami otępiennymi ŚDS Wąsowicza 3. Obsługę ŚDS oraz CGUO przejęło nowoutworzone Centrum Administracyjno-Rozliczeniowe.

Zmiany zaszły także w obszarze wzmocnienia warunków dla aktywności i partycypacji seniorów. Powstały 2 kolejne miejskie **kluby seniora** oraz przygotowano podwaliny pod nowy obiekt – **Centrum Nowoczesnego Seniora**, powstający w adaptowanym budynku szkoły przy ul. 10 Lutego.

Na gdyńskiej mapie polityki społecznej pojawił się nowy podmiot – **Laboratorium Innowacji Społecznych**. Oprócz istotnych działań projektowych (jak np. Innowacje na ludzką miarę, projekt realizowany we współpracy z MOPS) LIS operuje także **siecią Przystani – gdyńskich domów sąsiedzkich**. Obecnie funkcjonują 4 takie placówki, kolejne 3 są budowane lub projektowane.

Warto dodać, że już w 2016 r. całokształt gdyńskiej polityki senioralnej został dostrzeżony na forum międzynarodowym. Gdynia stała się pierwszym miastem w Polsce, które otrzymało od WHO tytuł „Miasta przyjaznego starzeniu się”. Był to także punkt zwrotny w dotychczasowym podejściu do polityki senioralnej. Gdynia obrała **kurs międzypokoleniowy**, kreując miasto przyjazne mieszkańcom w każdym wieku.

Więcej informacji o gdyńskich zasobach w obszarze wsparcia seniorów prezentuje tabela nr 1.

3. Problemy i bariery wynikające z pandemii COVID-19

- a) **Samotność i izolacja** – istniejący już wcześniej problem osamotnienia i wyizolowania seniorów został pogłębiony w okresie pandemii. Według danych statystycznych co trzeci polski senior mieszka sam. Wykonane w 2019 r. badanie pt. „Profil gdyńskich odbiorców usług opiekuńczych” potwierdza tę obserwację, wskazując dodatkowo, że w grupie tej dominują kobiety. Wg statystyk ogólnopolskich 42% osób po 85 r.ż. wykazuje objawy depresji. Na skutek pandemii zakłócone zostały więzi społeczne, zarówno sąsiedzkie,

towarzyskie jak i rodzinne, co miało wpływ na dobrostan osób starszych. Utrudniony był dostęp do usług opiekuńczych, bezpośredniego kontaktu z lekarzem (teleporady). Szczególnie dotkliwe było to dla osób doświadczających problemów z komunikacją (wykluczenie cyfrowe, niesprawność manualna, gorsze widzenie i słyszenie/wady wzroku i słuchu, afazja). Pandemia uderzyła także w osoby o częściowej niesamodzielności, korzystające z różnych form wsparcia dziennego, oraz te w stosunkowo dobrej kondycji zdrowotnej, dla których codzienne aktywności pełniły przede wszystkim funkcje profilaktyki i zdrowego starzenia się. Pandemiczne ograniczenia utrudniły lub uniemożliwiły także udział w różnego rodzaju wydarzeniach i imprezach tworzących międzypokoleniowy wymiar więzi społecznych. Przeciwdziałanie izolacji seniorów może stać się wyzwaniem najdalej idącym w skutkach dla gdyńskiej społeczności.

- b) **Relacje między realizatorami polityki senioralnej** – pandemia wymusiła na realizatorach polityki senioralnej maksymalne ograniczenie aktywności tworzących wartość dodaną w relacjach społecznych. Priorytetem stało się bezpieczeństwo mieszkańców miasta i zapewnienie im niezbędnego wsparcia w najbardziej kluczowych aspektach (żywność, leki, opieka, zabezpieczenie zwierząt domowych, interwencyjny kontakt). Dotychczasowe więzi, służące budowaniu relacji i wspólnemu podejmowaniu wyzwań zastąpione zostały mechanizmami reagowania kryzysowego, maksymalizacją skutecznego przepływu informacji, wychwytywania potencjalnych punktów zapalnych i reagowania na sytuacje nagłe. To, czym Gdynia słusznie chwaliła się w poprzednich latach, tj. liczne i skutecznie działające koalicje, zespoły zadaniowe i tematyczne, dobra współpraca w sektorowych obszarach, będzie wymagało wzmocnienia niezwłocznie po ustaniu warunków epidemicznych. Kreowanie i wzmacnianie relacji także na szczeblu instytucjonalnym będzie jednym z priorytetów polityki miasta na najbliższe lata.
- c) **Relacje międzypokoleniowe** – trudny czas pandemii wpłynął na budowane od lat więzi międzypokoleniowe. Seniorzy, jako grupa narażona na ciężki przebieg choroby, zostali narażeni na izolację z życia społecznego. Odwiedziny młodszych członków rodziny zostały ograniczone lub wstrzymane. Zawieszono aktywności, podczas których seniorzy mogli nawiązywać relacje z dziećmi i młodzieżą. Osoby starsze, w ramach ochrony, funkcjonowały przez dłuższy czas we własnej, zamkniętej strefie („godziny dla seniorów”, „seniorze zostań w domu”). Wszystko to niesie ryzyko osłabiania więzi międzypokoleniowych, budowanych efektywnie w ostatnich latach. Filozofia włączania jest szczególnym wyzwaniem w czasie kryzysów.
- d) **Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania** – wymuszona izolacja, utrudnione wsparcie bliskich, stan niepokoju i zaufanie do służb publicznych powodują, że seniorzy są szczególnie podatni na przestępstwa, oparte na technikach manipulacji. Różne warianty przestępstw „na wnuczka” czy „na policjanta” wykorzystują ufność seniorów i ich odseparowanie od bliskich w codziennym życiu. Te aspekty bezpieczeństwa osób starszych są niezależne od sytuacji

kryzysowych, takich jak pandemia. Jednakże w okresach kryzysu podatność na tego typu przestępstwa zauważalnie wzrasta.

Ponad roczna izolacja wpłynęła także na samodzielność i codzienne funkcjonowanie seniorów. Wg danych WHO seniorzy spędzają 80% czasu we własnym mieszkaniu. Skala ta pokazuje, że najbliższe otoczenie osoby starszej powinno w maksymalnym stopniu spełniać standardy bezpiecznego funkcjonowania na co dzień. Dotychczasowe wyzwania typu naprawa usterki, dopasowanie wyposażenia lub mebli do potrzeb, możliwość doraźnej pomocy ze strony najbliższego otoczenia stały się utrudnione i obwarowane szeregiem wymogów sanitarnych. Pogorszył się dostęp takiego wsparcia oraz jego koszty (ze względu na konieczność stosowania indywidualnych środków ochronnych). Ograniczenie kontaktów bezpośrednich ma wpływ na tak prozaiczne potrzeby jak pomoc w przyniesieniu opału i rozpalenia w piecu, możliwość zjedzenia świeżego, ciepłego posiłku czy codzienną higienę. Rozwiązanie powyższych problemów nie jest jednoznacznie proste w postpandemicznej rzeczywistości. Wyzwania te są polem do opracowania i wdrażania różnego rodzaju innowacji, zarówno technicznych jak i funkcjonalnych.

- e) **Bezpieczeństwo w zakresie zdrowia i zdrowego starzenia się** – Stałe działania jednostek miejskich, niezwiązanych bezpośrednio z ochroną zdrowia, oddziałują na sytuację zdrowotną seniorów równoległe z działaniami sektora medycznego. Centrum Aktywności Seniora opiera całokształt swojej oferty na filozofii zdrowego starzenia się. W tę ideę wpisują się także działania Gdyńskiego Centrum Sportu. Z kolei pomoc społeczna uzupełnia ofertę wsparcia o elementy opieki i pielęgnacji. Istotną rolą pracowników pomocy społecznej jest pomoc w skutecznym komunikowaniu się pomiędzy seniorem a jednostkami ochrony zdrowia (przychodnie, szpitale, ZOL-e, hospicja). Dzięki wsparciu MOPS seniorzy mają ułatwiony dostęp do usług zdrowotnych. Pracownicy socjalni i opiekunowie środowiskowi przyczyniają się także do upowszechniania informacji o zdrowych nawykach, profilaktyce i reagowaniu na zmiany stanu zdrowia. Dzięki ich zaangażowaniu możliwe jest także monitorowanie ogólnego stanu zdrowia podopiecznych. Z kolei ośrodki wsparcia stosują w codziennej pracy nowoczesne narzędzia przeciwdziałające pogorszeniu funkcji poznawczych osób starszych. Wśród nich są m.in. trener MEMO oraz zestawy ćwiczeń w ramach Siłowni Pamięci.

W zasobach gminnych obecne są też narzędzia pozwalające na bezpieczną rekonwalescencję po kryzysie zdrowotnym, dostępne zarówno w środowisku (usługi opiekuńcze), jak i w wyspecjalizowanych placówkach (GOW). Jednostki gminne są także realizatorami centralnych programów wspierających, takich jak Opieka Wytchnieniowa czy Wspieraj Seniora.

Szeroka współpraca podmiotów publicznych z innymi partnerami pozwala na budowanie sieci wsparcia, skoncentrowanej wokół zdrowia osób starszych. Stałymi współpracownikami pracowników pomocy społecznej są m.in. psychiatry i geriatry, neurologi czy pielęgniarki środowiskowe. Istotnym narzędziem wspierania zdrowia osób starszych jest poprawa dostępności do leków i usług zdrowotnych poprzez kompensowanie budżetów domowych seniorów. Pomoc społeczna ma możliwość przyznania różnych form wsparcia finansowego, zarówno w formie celowej, jak i poprzez inne instrumenty finansowe (np. dofinansowania ze

środków PFRON do zakupu specjalistycznego wyposażenia bądź na dostosowanie lokalu na potrzeby osoby z niepełnosprawnościami). Działania wspierające zdrowie osób starszych są stałym elementem gdyńskiej polityki społecznej. Gdyńscy seniorzy to osoby wyjątkowo odpowiedzialnie podchodzące do tematu profilaktyki zdrowotnej. Świadczy o tym m.in. fakt, że 90% gdyńskich seniorów to osoby w pełni zaszczepione przeciw Covid-19.

f) **Interwencja i reagowanie** – konieczność zachowania ostrego reżimu sanitarnego oraz świadomość potencjalnych zagrożeń skutkowały także barierami w efektywnej interwencji. Problemy pojawiły się zarówno w interwencji *sensu stricto* (konieczność natychmiastowej reakcji na zaistniałą sytuację), jak i w rozumieniu etapu oddziaływania społecznego – tam, gdzie kończy się zapobieganie i pojawia się konieczność podjęcia działań. W kontekście senioralnym interwencje dotyczą najczęściej natychmiastowego zabezpieczenia potrzeb osoby niesamodzielnej lub z obniżoną samodzielnością, gdzie dodatkowo w otoczeniu seniora brak jest opiekuna faktycznego, zdolnego zrealizować opiekę. Przed pandemią zastosowanie narzędzi w postaci usług opiekuńczych czy pobytu w GOW było zdecydowanie prostsze. Pandemia wydłużyła procedury, narzucając konieczność rozpoznania środowiska pod względem epidemicznym oraz przygotowanie i wyposażenie osób interweniujących, w szczególności w odpowiednie do sytuacji środki ochrony indywidualnej. W placówkach opieki całodobowej (GOW) utworzono strefy buforowe, co spowodowało zmniejszenie dostępności miejsc i wydłużenie czasu oczekiwania. Przyjęcia do ośrodków uwarunkowane zostały obowiązkową kwarantanną lub przeprowadzeniem testu na COVID-19. Ta sama sytuacja dotknęła Domy Pomocy Społecznej, zarówno w Gdyni jak i poza jej terenem. Dodatkowym wyzwaniem stało się zarządzanie opieką w placówce, gdzie doszło do zakażeń wśród podopiecznych lub personelu. W tym ostatnim przypadku efektem były absencje i niedostateczna liczba pracowników sprawujących opiekę. W rezultacie potencjał interwencyjny został osłabiony. Wszystko wskazuje na to, że obecna organizacja interwencji pozostanie na dłużej naznaczona wymogami pandemicznymi, także po wygaśnięciu obecnej fali zakażeń.

Należy podkreślić, że wykonawcy wsparcia na rzecz seniorów zareagowali bardzo elastycznie na wymogi sytuacji. Ani na chwilę realizacja wsparcia nie spadła poniżej poziomu niezbędnego minimum. Ograniczenia zostały wprowadzone po analizie ryzyka i priorytetów reagowania. Dienne placówki wsparcia uruchomiły linię codziennego kontaktu z podopiecznymi, zapewniając w razie potrzeby bezpośrednie wsparcie w miejscu zamieszkania (podobnie jak w usługach opiekuńczych). Jednostki pomocy społecznej scentralizowały informacje o potrzebnych i dostępnych zasobach pracowniczych, dla efektywnego zarządzania przepływem personelu i wspierania miejsc, gdzie nastąpiła absencja pracowników z powodu choroby lub kwarantanny.

Infolinię wsparcia uruchomiło również Centrum Aktywności Seniora. Telefony okazały się jedyną formą kontaktu z osobami, które gorzej radzą sobie z nową technologią. Do końca kwietnia 2021 pracownicy CAS przeprowadzili ponad 19 tys. rozmów telefonicznych z seniorami. Oprócz tego wymieniono kilkadziesiąt tysięcy wiadomości mailowych i SMS-ów

oraz wiadomości na portalach społecznościowych, łącznie zapewniając ponad 106.000 kontaktów. Warto dodać, że ponad 400 razy pomagali również osobiście.

- g) **Wyzwania bieżącej obserwacji zjawisk społecznych** – okres pandemii utrudnił skuteczne monitorowanie zjawisk związanych ze starzeniem się i starością. To co przez lata było silną stroną gdyńskiej polityki, tzn. rozbudowane procesy partycypacyjne, także zostały dotknięte ograniczeniami. Monitorowanie zjawisk senioralnych, szczególnie pod względem jakościowym, wymaga bezpośredniego kontaktu, ze względu na trudności komunikacyjne i cyfrowe wykluczenie sporego grona seniorów. Brak lub niepełna wiedza o istotnych procesach zaburza ocenę dynamiki zjawisk społecznych, a sama istota tych zjawisk powoduje, że efekty są obserwowalne i mierzalne dopiero w długim okresie. Czas kryzysu, taki jak np. pandemia, pokazał dynamikę pewnych zjawisk. Przykładem może być np. konieczność objęcia opieką seniorów przez własne rodziny w sytuacji zawieszenia usług opiekuńczych. W porównaniu do okresu przed pandemią w prawie 42% środowisk opiekę zapewnili najbliżsi członkowie rodziny. Zjawisko to, jakkolwiek czasowe i uwarunkowane wyższą potrzebą, pokazuje skalę, gdzie usługi opiekuńcze są absolutnie niezbędne w kontekście życia i zdrowia, a gdzie budują pewien poziom komfortu i dobrostanu (zarówno seniora jak i jego rodziny) – będący oczywiście wartością pożądaną.

Sytuacja pandemiczna pokazała, że takie nagłe zmiany (w tym przypadku pilna konieczność objęcia opieką własnych członków rodziny) mogą mieć czasowo utrwalony charakter, choć ułatwiły to na pewno inne cechy pandemii („zostań w domu”, praca zdalna, ograniczenie aktywności u osób w wieku produkcyjnym, możliwość korzystania z dodatkowych zasobów opiekuńczych). Jednakże zasoby gminy zostały wykorzystane w celu możliwie szybkiej adaptacji do nowych warunków (procedury bezpieczeństwa, duża dostępność środków ochrony, później także organizacja szczepień), dzięki czemu przywrócono właściwie pełny poziom świadczenia usług po ok. 6 miesiącach. Przy bezpiecznej podaży tej usługi popyt ze strony seniorów i ich rodzin wrócił do zbliżonego co poprzednio poziomu.

- h) **Niedostateczne rzecznictwo oraz wykluczenie cyfrowe seniorów** - według raportu Federacji Konsumentów ze stycznia 2021 r.² ponad 3,5 mln Polaków w wieku 55-74 lat nigdy nie korzystało z internetu, co stanowi 80,4 % wszystkich niekorzystających. Blisko 4 mln osób w wieku 55-74 lat nigdy nie korzystało z komputera, co stanowi 78,1 % wszystkich niekorzystających. Liczby te są także wysokie na tle innych krajów UE. Niedawne ograniczenia w życiu społecznym i gospodarczym spowodowane pandemią dotknęły seniorów, zwłaszcza tych wykluczonych cyfrowo. Bariera ta znacząco utrudniła lub wręcz uniemożliwiła osobom starszym funkcjonowanie w dobie pandemii. Większość podmiotów świadczących usługi publiczne przestawiła się na tryb zdalny, w tym m.in. za pośrednictwem e-mail, e-puap, dedykowanych aplikacji. Cyfrowa forma komunikacji została wskazana jako podstawowa w dwóch kluczowych aktualnych procesach w kraju: Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 oraz przy rejestracji na szczepienie przeciw COVID-19. Co prawda

² Wykluczenie cyfrowe podczas pandemii. Dostęp oraz korzystanie z internetu i komputera w wybranych grupach społecznych, Federacja Konsumentów, styczeń 2021 r.

seniorzy posiadający bliskich, którzy posługują się sprawnie narzędziami komunikacji elektronicznej, mogli poprosić ich o pomoc. W takich przypadkach spadało jednak subiektywne poczucie samodzielności i możliwości poradzenia sobie w nietypowej sytuacji. Duża grupa osób starszych przed pandemią nie uważała umiejętności cyfrowych za niezbędne, gdyż większość swoich potrzeb byli w stanie zrealizować w tradycyjny sposób. Tymczasem przy ścisłej izolacji i ograniczeniach w poruszaniu zdalne formy komunikowania się kanałami innymi niż telefon okazały się niezbędne. Co istotne, bariera finansowa (koszt sprzętu i dostępu do internetu) wcale nie jest kluczową w przypadku cyfrowego wykluczenia seniorów. Najważniejszą przyczyną okazuje się brak umiejętności i brak poczucia potrzeby korzystania z cyfrowych środków komunikacji. W niewielkim stopniu seniorzy wskazują także na bariery zdrowotno-fizyczne w korzystaniu z elektroniki, np. wady wzroku utrudniające czytanie. Wykluczenie cyfrowe jest zasadniczym powodem braku możliwości uczestniczenia seniorów w dyskursie społecznym, którego bezpośrednio formy zostały ograniczone przez uwarunkowania pandemiczne. Warto podkreślić, że Gdynia sukcesywnie od wielu lat przeciwdziała wykluczeniu cyfrowemu osób starszych. W ostatnim roku, pomimo pandemii, udało się zorganizować w CAS szkolenia komputerowe dla 9 grup uczestników, z których skorzystało łącznie 91 osób. Od początku tego typu działań przeszkolono ponad 3000 seniorów, którzy dziś sprawnie posługują się komputerem i internetem.

4. Inne problemy społeczne dotykające seniorów

Większość problemów zdrowotnych dotykających populacji seniorów wynika z braku prawidłowej profilaktyki w okresie poprzedzającym wiek poprodukcyjny. Są to przede wszystkim choroby przewlekłe, powodujące stopniową **utrata samodzielności**. Proces ten może być opóźniony poprzez wczesne wykrywanie schorzeń i prawidłowy, długofalowy proces leczenia, w połączeniu z higienicznym trybem życia i wiedzą na temat procesów starzenia. Profil gdyńskiego odbiorcy usług opiekuńczych stworzony w 2019 r. wskazuje, że zdecydowana większość tych osób to osoby samotne. W kwestii płci wśród odbiorców usług dominują kobiety. Zauważalny jest także znaczący odsetek osób niesamodzielnych w dzielnicach, w których zamieszkuje duża populacja seniorów (Witomino, Chylonia, Obłuże).

W wieku podeszłym, przy skumulowaniu różnych schorzeń, często zachodzi zjawisko polipragmazji, czyli równoczesnego przyjmowania wielu leków, które mogą na siebie wzajemnie oddziaływać. Proces leczenia osób doświadczających polipragmazji wymaga precyzyjnej koordynacji, stąd szczególna potrzeba dostępności do świadczeń geriatrycznych i psychogeriatrycznych.

Istotnym problemem jest także rozpad **więzi międzypokoleniowych**. Skutkuje on osamotnieniem fizycznym i mentalnym seniorów oraz zanikiem naturalnego zasobu wspierającego w postaci najbliższej rodziny. Sytuacja ta nierzadko jest spowodowana niewłaściwie ukształtowanymi relacjami rodzic-dziecko i może skutkować zerwaniem więzi najczęściej w chwili usamodzielnienia się dzieci, także w kontekście migracji. Problem osamotnienia pogłębia także

coraz niższa dzietność polskich rodzin oraz późne rodzicielstwo (tzw. *generacja kanapkowa* lub *pokolenie przegubowe*)³.

Sytuacją generującą późniejsze problemy jest – szczególnie w przypadku mężczyzn – moment **przejścia na emeryturę**. Wiąże się on ze zmianą dotychczasowego trybu i rytmu życia, zamknięciem dotychczas pełnionych ról społecznych i brakiem alternatywy dla nich, a także ze zmianą poczucia sprawczości w zakresie własnego życia. Luki tej nie zapętnia rola dziadka/babci (szczególnie w kontekście osłabionych więzi, o czym powyżej). Oferta aktywizacyjna, jakkolwiek ma charakter możliwie uniwersalny, nie zawsze odpowiada na potrzeby poszczególnych seniorów. Brak jest w szczególności ogólnodostępnych miejsc do realizowania manualnych pasji (np. majsterkowanie, modelarstwo, ogrodnictwo). Kryzys początku emerytury może niekiedy powodować ucieczkę w alkohol czy rodzić agresję spowodowaną frustracją i niezrozumieniem. W skrajnych przypadkach jest to droga do krytycznych problemów w postaci uzależnienia.

³ Pojęcie socjologiczne odnoszące się do pokolenia dorosłych członków rodzin, którzy z różnych względów muszą obejmować opieką zarówno starzejących się rodziców, jak i dzieci, a częstokroć także wnuki, jednocześnie trudniąc się pracą zawodową.

Diagnoza: zasoby gminne w sferze wspierania seniorów

Tabela nr 1.

Obszar: Rzecznictwo, partycypacja, aktywność		
Nazwa zasobu	Specyfika zasobu	Wielkość zasobu
Gdynia OdNowa	Proces rewitalizacji 6 gdyńskich terytoriów, określony w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2017-2026. Seniorzy wzięli aktywny udział w etapie konsultacyjnym Programu, przedstawiciele tej grupy weszli w skład Gdyńskiego Komitetu Rewitalizacji. Seniorzy są również beneficjentami wielu zmian dokonanych dzięki rewitalizacji, np. w bezbarierowym bloku komunalnym przy ul. Dickmana. Odsetek seniorów był jednym z kryteriów wyznaczania rewitalizowanych obszarów.	Zasób merytoryczny: przestrzeń fizyczna, wirtualna i społeczna dla aktywizacji mieszkańców Gdyni
Budżet Obywatelski (BO)	Proces, w którym mieszkańcy Gdyni decydują o tym, na jaki cel przeznaczyć wydzieloną kwotę z budżetu miasta. Seniorzy, z uwagi na szczególne potrzeby i wolny czas poświęcają sporo uwagi kwestiom takim jak dostępność komunikacyjna, oferta rekreacyjno-kulturalna czy niwelowanie barier w poruszaniu. W kampanię promującą ideę BO, a także w ułatwienie głosowania, włączone są kluby seniora oraz Centrum Aktywności Seniora. Złożone przez seniorów projekty są często najlepiej przygotowane (najmniej z nich odpada na etapie weryfikacji).	
UrbanLab Gdynia	Otwarte forum dialogu i dyskusji, przestrzeń wypracowywania rozwiązań rozwijających jakość życia w mieście. Wśród najważniejszych inicjatyw wymienić można: Pomysł na Miasto, UrbanCafe oraz Program Kompetencji Miejskich. Zainteresowanie seniorów taką ofertą jest póki co niewielkie, co wynika przede wszystkim z uwarunkowań epidemiologicznych i przeniesienia tych aktywności do sfery wirtualnej.	
Wolontariat seniorów i na rzecz seniorów	Wolontariat jest w Gdyni popularną formą partycypacji społecznej oraz działań włączających, w tym także międzypokoleniowych. Działania z zakresu wolontariatu seniorów prowadzą m.in. CAS oraz organizacje pozarządowe. Wolontariusze prowadzą m.in. kluby seniora oraz zajęcia edukacyjne i rozrywkowe. Wolontariat przyczynia się do zmniejszenia poczucia odizolowania ze społeczeństwa ze względu na barierę wiekową. Najczęściej wybieranymi aktywnościami przez seniorów są: wspieranie osób starszych i samotnych w codziennym funkcjonowaniu oraz pomoc w lekcjach dzieciom i młodzieży.	5 inicjatyw z zakresu wolontariatu, kilkuset wolontariuszy
Gdyńska Rada Ds. Seniorów	Gdyńska Rada ds. Seniorów działa od 2004 r. i jest pierwszą tego typu inicjatywą w Polsce. Rada powoływana jest przez Prezydenta Miasta Gdyni na trzyletnią kadencję. Liczy 11 członków: seniorów delegowanych w demokratycznych wyborach podczas Gdyńskiego Forum Organizacji Pozarządowych, przedstawiciele samorządu studentów Gdyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz reprezentantów władz i instytucji miejskich.	Zasób merytoryczny: płaszczyzna współpracy samorządu z seniorami i ich rzecznikami
Organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów	Od 1995 r. gdyńskie NGO są ważnym partnerem w realizacji polityki społecznej. Organizacje skupione są w 6 grupach tematycznych, wśród których jedna (seniorzy i kombatancki) koncentruje się szczególnie na potrzebach osób starszych. Wśród organizacji z każdej z grup wybierani są przedstawiciele tejże grupy w Gdyńskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego. Przedstawiciele grupy „seniorzy i kombatancki” powoływani są także do Gdyńskiej Rady ds. Seniorów.	84 stowarzyszenia, fundacje i inne formy NGO

Uniwersytety Trzeciego Wieku	<p>W Gdyni działa 5 tego typu inicjatyw, z których najstarszą i największą jest Gdyński Uniwersytet Trzeciego Wieku prowadzony przez CAS. Od powstania w 2004 r. liczba jego studentów zwiększyła się ponad dwukrotnie. GUTW proponuje ponad 50 przedmiotów ujętych w 10 bloków tematycznych, np. filozofia, psychologia, archeologia, historia, muzyka klasyczna. Zajęcia w ramach GUTW realizowane są we współpracy ze szkołami wyższymi z terenu Gdyni i organizacjami partnerskimi. Od ośmiu lat w Spółdzielni Mieszkaniowej Senior na Witominie odbywają się zajęcia w Filii GUTW dla osób mających trudności z poruszaniem się. Co roku z zajęć korzysta ponad 2 000 seniorów-studentów. Pozostałe Uniwersytety Trzeciego Wieku w Gdyni to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Akademii Marynarki Wojennej, • Gdyńska Akademia Srebrnego Wieku przy ZMCh "Polska YMCA", • Akademia Każdego Wieku przy Wyższej Szkole Administracji i Biznesu , • Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Fundacji Fly. 	5 uniwersytetów trzeciego wieku
Sieć Klubów Seniora	<p>6 Klubów prowadzonych jest bezpośrednio przez CAS, kolejnych 20 prowadzą organizacje pozarządowe, wspierane środkami gminnymi w ramach konkursów. Sieć klubów pokrywa cały obszar miasta, stwarzając warunki do aktywnego spędzania czasu blisko miejsca zamieszkania. Z Klubów Seniora corocznie korzysta blisko 3000 osób.</p>	26 klubów
Portal seniorplus.gdynia.pl	<p>Strona „Senior Plus” to działający od 2014 roku portal internetowy, skupiający tematykę i ofertę dla gdyńskich seniorów. Jest swoistym hubem informacyjnym dla odbiorców różnych usług (GUTW, Kluby Seniora), jak i platformą samoorganizacji aktywności seniorów. Strona jest współtworzona przez seniorów. Portal nabrał szczególnego znaczenia w obliczu pandemii Covid-19, stanowiąc pomost komunikacyjny i organizacyjny wobec ograniczenia bezpośrednich kontaktów. Umożliwia realizację niektórych zajęć w formie online oraz pracownikom CAS w podtrzymywaniu kontaktów z seniorami. Wirtualną odstoną CAS w dobie pandemii jest strona wirtualny.cas.gdynia.pl</p>	Zasób merytoryczny: portal informacyjny i sieciujący
Sieć Gdyńskich Przystani	<p>Przystanie to innowacyjne centra sąsiedzkie, prowadzone w myśl idei otwartych przestrzeni. Tworzą przestrzeń dla mieszkańców w każdym wieku, lecz seniorzy, obok dzieci i młodzieży, są dominującą grupą odbiorców oferty. Warto wspomnieć, że idee łączenia pokoleń i miasta przyjaznego wszystkim mieszkańcom znajdują odzwierciedlenie zarówno w ofercie, jak i charakterze współtworzenia tych miejsc przez społeczność.</p>	4 istniejące i 3 budowane Przystanie
Programy aktywności ruchowej	<p>W ramach realizacji inicjatyw wzmacniających aktywność, sprawność i poprawę jakości życia najstarszych mieszkańców 60+ CAS prowadzi w swoich siedzibach zajęcia ruchowe w 35 grupach takich jak: terapia tańcem i ruchem, latino, tai chi, stretching, pilates, skupiając ponad 500 uczestników. W trosce o seniorów w 2010 roku powstał program sportowy, realizowany wspólnie z partnerami zewnętrznymi. Obiekty sportowe i studia fitness w różnych dzielnicach Gdyni ułatwiają dostęp odbiorcom. Program przygotowany i dostosowany do możliwości każdego uczestnika jest prowadzony przez wykwalifikowanych trenerów oraz instruktorów. Obecnie obejmuje 5 dzielnic: Śródmieście, Grabówek, Karwiny, Dąbrowa i Wielki Kack. Są to zajęcia aqua aerobik, pilates, zdrowy kręgosłup, joga i siłownia w 12 grupach skupiających blisko 200 osób.</p>	Zasób merytoryczny: bogata oferta aktywności ruchowych i sportowych

	Ofertę aktywizacyjną przygotowuje także Gdyńskie Centrum Sportu. Działania na rzecz seniorów skupiają się przede wszystkim na różnorodnych projektach (np. długoletni projekt „Gdyńskie poruszenie”) oraz rozbudowie infrastruktury rekreacyjnej w najbliższym otoczeniu mieszkańców poszczególnych rejonów Gdyni. Popularnością wśród seniorów cieszą się przede wszystkim siłownia i miejsca ćwiczeń „pod chmurką”.	
Rekreacja i organizacja czasu wolnego	Program "Organizacja czasu wolnego Gdynia 55+" to odpowiedź na oczekiwania nie tylko Seniorów, ale osób otwierających etap senioralny w swoim życiu. To sztandarowy program z obszaru zdrowego starzenia, skierowany do osób 55+ pragnących zachować kondycję, witalność i energię. Oferta obejmuje aktywne spędzanie czasu wolnego poprzez wycieczki, wyjścia do kina, teatru, spotkania integracyjne, zajęcia ruchowe. Co roku korzysta z oferty prawie 3 tys. osób. W ramach swoich zadań CAS koordynuje także działania adresowane do seniorów, dotowane z budżetu miasta Gdyni, prowadzone przez 20 NGO. W 2019 łączna kwota środków finansowych przekazanych organizacjom pozarządowym na programy aktywizacji seniorów wyniosła ponad 200 tys. zł.	Zasób merytoryczny: bogata oferta kulturalna i rekreacyjna
Obszar: Wsparcie, opieka, zdrowie, interwencja		
Nazwa zasobu	Specyfika zasobu	Wielkość zasobu
Opieka środowiskowa (usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze)	Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania to świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej, przyznawane osobom wymagającym pomocy innych osób, obejmujące wsparcie w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz - w miarę możliwości -zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Ich celem jest umożliwienie odbiorcom funkcjonowania w swoim środowisku oraz opóźnienie procesu utraty samodzielności, skutkującego koniecznością skorzystania z całodobowej opieki instytucjonalnej. Popyt na te usługi stale rośnie, z uwagi na procesy demograficzne. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to rodzaj usług opiekuńczych, dostosowanych do szczególnych potrzeb odbiorcy, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczonych przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.	286 opiekunów
Usługi opiekuńcze w formie grupowej (świetlice opiekuńcze)	Świetlice opiekuńcze są grupową formą świadczenia usług opiekuńczych. Ideą stojącą za utworzeniem świetlic było zbliżenie oferowanej formy wsparcia do miejsca zamieszkania seniora, z uwzględnieniem jego częściowo zachowanej sprawności, która pozwala na dotarcie do miejsca organizacji opieki. Formuła wsparcia jest adresowana do osób o znacznie ograniczonej samodzielności, w hierarchii intensywności pomocy plasując się pomiędzy dziennym ośrodkiem wsparcia a usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania. Świetlica opiekuńcza przy ul. Armii Krajowej 28 świadczy także usługę kilkugodzinnej opieki wytchnieniowej.	3 świetlice (2 prowadzone przez MOPS, 1 przez organizację pozarządową na zlecenie gminy). łącznie 35 miejsc
Teleopieka	Teleopieka jest usługą dającą możliwość całodobowego wezwania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa (np. nagłe zasłabnięcie, upadek).	Usługa dla 60 osób, z możliwością rozszerzenia wg potrzeb

Asystent Osoby Niepełnosprawnej	Program adresowany jest do osób z niepełnosprawnością, potrzebujących doraźnej pomocy np. w dotarciu na zakupy, do pracy, do kina, lekarza czy na spotkanie towarzyskie. Takie wsparcie w codziennych sprawach świadczą asystenci osobiści osób z niepełnosprawnościami. Program odpowiada na indywidualne potrzeby uczestników i już drugi rok funkcjonuje w Gdyni. Realizowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Blisko połowa osób korzystających z tej formy wsparcia to osoby po 60 roku życia.	Możliwość wsparcia kilkudziesięciu osób z niepełnosprawnością przez Asystentów
Praca socjalna w środowisku	Praca socjalna to zespół działań mających na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Osoby starsze, tracące samodzielność i kontakt z najbliższym otoczeniem, są szczególnie ważnymi odbiorcami tego typu wsparcia.	53 pracowników socjalnych w czterech DOPS
Wsparcie jednostek specjalistycznych	Gdyńscy seniorzy są także odbiorcami wsparcia świadczonego przez wyspecjalizowane jednostki zajmujące się pogłębionymi obszarami problemowymi: <ul style="list-style-type: none"> • Centrum Reintegracji i Interwencji Mieszkaniowej MOPS • Bezpłatne poradnictwo prawne w MOPS i organizacjach pozarządowych • Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie MOPS • Zespół ds. profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych MOPS • Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności • Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych MOPS • Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Gdyni 	Zasób merytoryczny: wsparcie specjalistyczne
Wyspecjalizowane placówki opieki dziennej	Środowiskowe Domy Samopomocy to dzienne ośrodki wsparcia dla osób ze zdiagnozowaną chorobą otępienną, zaburzeniami psychicznymi lub niepełnosprawnością intelektualną. W Gdyni funkcjonuje 5 ośrodków, z których 2 (ŚDS Wąsowicza 3 i ŚDS Maczka 2) oferują wsparcie seniorom dotkniętym chorobami otępiennymi.	100 miejsc w 2 dziennych ośrodkach wsparcia dla osób z chorobami otępiennymi
Mieszkania wspierane i chronione	Lokale przeznaczone dla osób chorujących psychicznie lub/i z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób starszych. W ramach wsparcia rozwijane są umiejętności życia codziennego, świadczone są usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, szczególnie w kryzysie zdrowotnym i w kontaktach z placówkami ochrony zdrowia. 23 mieszkańców tych lokali to osoby powyżej 60 roku życia.	15 mieszkań wspieranych - 50 miejsc, 13 mieszkań chronionych - 44 miejsca
Placówki czasowej opieki całodobowej	Gdyńskie Ośrodki Wsparcia: Bosmańska 32A i Chwarznieńska 93 to jednostki świadczące czasową całodobową opiekę nad osobami niesamodzielnymi lub powracającymi do samodzielności po kryzysie zdrowotnym lub długim okresie deficytu samoopieki. W zakres działania GOW wchodzi: opieka, pielęgnacja, różne terapie, trening pamięci, rehabilitacja oraz zaspakajanie innych niezbędnych potrzeb podopiecznych. GOW świadczą także czasową całodobową opiekę wytnieniową, adresowaną do członków rodzin osób niesamodzielnych.	89 miejsc (podczas pandemii COVID-19 liczba miejsc okresowo zmniejszona)

Placówki stałej opieki całodobowej	Dom Pomocy Społecznej zapewnia mieszkańcom usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych. DPS umożliwia i organizuje także pomoc mieszkańcom w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych. Przy DPS w Gdyni (ul. Pawia 31) działają także Klub Seniora oraz fundacja, która wspiera działalność DPS.	79 miejsc (52 dla osób w podeszłym wieku i 27 dla osób przewlekle somatycznie chorych)
	Od 2019 r. Gdynia kontraktuje także na wyłączność miejsca w DPS w Gdańsku, prowadzonym przez organizację pozarządową.	47 miejsc (zakontraktowane do 12.2025)
	Gmina Gdynia korzysta także z miejsc w domach pomocy społecznej poza terenem Gdyni. Umieszczenia w tych domach odbywają się na zasadach dla domów ponadgminnych i regionalnych.	Ok. 180 miejsc w ponad 30 DPS poza terenem Gdyni
Podmioty realizujące świadczenia lecznicze	Świadczenia lecznicze nie są zasadniczo domeną gminy, tym bardziej, że mieszkańcy Gdyni mają także możliwość korzystania ze świadczeń leczniczych (w tym całodobowych) poza terenem miasta, zgodnie z przepisami regulującymi taką działalność (analogicznie, podmioty lecznicze z terenu Gdyni świadczą usługi także mieszkańcom innych gmin). Stanowią ważny zasób w kontekście zdrowia seniorów, w szczególności zasoby ogólnodostępne, w ramach ubezpieczenia zdrowotnego. W Gdyni funkcjonują m.in. 2 Zakłady Opiekuńczo – Lecznicze (ZOL), Hospicyjny ZOZ, Pielęgniarska Opieka Długoterminowa, 2 poradnie geriatryczne, Centrum Zdrowia Psychicznego i Niepubliczny Specjalistyczny ZOZ (psychiatryczny) oraz szereg placówek komercyjnych.	Kilkanaście specjalistycznych placówek medycznych
Programy profilaktyki zdrowotnej	Rolą Gdyńskiego Centrum Zdrowia w polityce senioralnej jest przede wszystkim działanie w obszarze zdrowia i polityki zdrowotnej, w tym przygotowanie i koordynacja programów profilaktyki zdrowotnej. Programy te są elementem systematyki zdrowia publicznego i podlegają ocenie państwowej Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Wśród nich są m.in. szczepienia przeciw pneumokokom, badania w zakresie wczesnego wykrywania raka jelita grubego, badania mammograficzne, wczesne wykrywanie raka gruczołu krokowego, rehabilitacja lecznicza, program profilaktyki raka piersi, programy dla osób z chorobami otępiennymi. GCZ prowadzi też działania informacyjne i promocyjne w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego starzenia.	Kilkanaście programów profilaktycznych , w tym 2 adresowane wyłącznie do osób 60+
Standardy Dostępności dla miasta Gdyni	Od 2014 r. w Gdyni funkcjonują Standardy Dostępności, dotyczące projektowania przestrzeni i architektury, oparte na zasadach projektowania uniwersalnego. W Standardzie uwzględnione są wymagania wszystkich użytkowników, w tym osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych. Koordynacją spraw w zakresie dostępności w Gdyni zajmuje się nowo powołany Wydział Dostępności UMG.	Zasób merytoryczny: projektowanie uniwersalne (bezbarierowe)

Wizja gdyńskiej polityki senioralnej

Seniorzy są ważni dla Gdyni nie tylko z powodu licznej populacji, lecz także z uwagi na niezwykley kapitał społeczny, którego są piastunami. Miasto Gdynia, pomimo młodego wieku, jest bogate doświadczeniem swoich mieszkańców oraz łączy w sobie pozornie przeciwstawne wartości: tradycję i nowoczesność. Historia Gdyni jest dowodem na to, że ludzie stanowią najistotniejszy kapitał nowoczesnych miast. Inwestowanie w ludzi, we wspólnoty i społeczności lokalne jest jedną najważniejszych misji samorządu. Starzenie się jest procesem trwającym całe życie, dlatego koniecznym jest włączenie we współodpowiedzialność za miasto jak najszerszego grona mieszkańców, niezależnie od ich metryki. Zachęcając do partycypacji i słuchając głosu kolejnych pokoleń można mieć pewność, że wprowadzane rozwiązania są rzeczywiście skuteczne i odpowiadają na realne potrzeby.

Gdynia opiera swoją politykę senioralną na trzech filarach: (1) aktywizacji, (2) partycypacji i dialogu, (3) opiece. Znajdują one swój wyraz m.in. w:

- odpowiadaniu na potrzeby osób starszych,
- wzmacnianiu aktywności gdyńskich seniorów,
- innowacyjnym podejściu do problemów i ich rozwiązań,
- partycypacyjnym procesie twórczym,
- dialogu międzypokoleniowym.

Wizję i wartości gdyńskiej polityki senioralnej zawarto kompleksowo w uchwale Rady Miasta Gdyni z dnia 28 września 2016 r., rozpoczynającej konsultacje społeczne dotyczące założeń gdyńskiej polityki międzypokoleniowej. Wyrazem tych wartości jest idea „miasta otwartego” – otwartego dla mieszkańców i otwartego na różnorodność. Wymierny obraz efektów przedstawionych wyżej działań daje rosnąca liczba osób starszych, które włączają się aktywnie w życie miasta. Seniorzy w Gdyni mimo ograniczeń płynących z wieku nie tracą statusu pełnoprawnych obywateli i włączają się aktywnie w miejskie inicjatywy. Praca na rzecz zrównoważonego rozwoju i otwieranie miasta na potrzeby wszystkich mieszkańców to wyzwanie wymagające zarówno czasu, jak i zaangażowania ludzi na różnych poziomach zarządzania społecznością. Jest to szczególnie ważne w obliczu nieoczekiwanych zjawisk, doświadczanych przez każdego z mieszkańców. Dla gdyńców bariery są wyzwaniem, a wyzwania okazją do rozwoju.

Wyzwania i kierunki oddziaływania gdyńskiej polityki senioralnej

Priorytet 1: Bezpieczeństwo w domu i w mieście

W obliczu doświadczeń z ponad rocznego przebiegu pandemii, główną wartością wyznaczającą perspektywę najbliższych miesięcy i lat jest szeroko rozumiane bezpieczeństwo mieszkańców. Można je rozpatrywać w kilku płaszczyznach:

a) bezpieczeństwo w zakresie zdrowia i zdrowego starzenia

Temat zdrowia jest jednym z najważniejszych wątków starzenia się i starości, przywoływany zarówno przez samych seniorów, jak i przez specjalistów działających na rzecz ich wsparcia i aktywizacji. Należy jednak pamiętać, że gmina jest jednym z wielu podmiotów oddziałujących na sferę ochrony zdrowia, przy czym jej główne zadania koncentrują się wokół tworzenia odpowiednich warunków dla zdrowego trybu życia oraz jego promocji, a także dla działań profilaktycznych.

Profilaktyka w kontekście działań gminy oznacza przede wszystkim:

- przeciwdziałanie negatywnym skutkom starzenia (utrata zdrowia fizycznego i psychicznego),
- promowanie zdrowego stylu życia, w tym ruchu fizycznego i odpowiedniej diety,
- ułatwienie dostępu do badań profilaktycznych,
- regularne monitorowanie sytuacji mieszkańców i włączanie wniosków z obserwacji do realizowanej polityki społecznej,
- tworzenie warunków do wymiany komunikacji i przepływu informacji na temat działań służących zdrowiu mieszkańców.

b) bezpieczeństwo fizyczne

Seniorzy, nie tylko w Gdyni, stali się grupą szczególnie podatną na działania oszustów, którzy wykorzystują niewiedzę, zagubienie czy słabszą orientację osób starszych. Nie bez znaczenia jest także cyfrowe wykluczenie osób starszych, które nie są w stanie sprawnie zweryfikować oszustów w sytuacji zagrożenia. Do tego przyczyniają się także zachowawcze przyzwyczajenia (np. trzymanie oszczędności w gotówce w domu) czy brak ufności wobec nowoczesnych systemów bankowych. Podnoszenie świadomości seniorów, a także osób im bliskich i życzliwych, jest bardzo istotnym zadaniem twórców polityki społecznej.

c) bezpieczeństwo najbliższego otoczenia i samodzielnego funkcjonowania

Tam gdzie kończy się profilaktyka i rolę wiodącą przejmują działania interwencyjne, umiejscawia się kwestia bezpieczeństwa najbliższego otoczenia, rozumiana zarówno przestrzennie, jak i funkcjonalnie. Senior o ograniczonej samodzielności będzie się czuł bezpiecznie w znajomym otoczeniu, przy zniwelowanych barierach architektonicznych czy ergonomicznych. Na poczucie

bezpieczeństwa wpłynie także zaufany opiekun lub sąsiad, sieć usług możliwych do zrealizowania w miejscu zamieszkania oraz świadomość potencjalnego wsparcia, jeśli będzie ono konieczne.

W tym obszarze zainteresowanie gminy koncentruje się wokół podtrzymywania samodzielności osób starszych w miejscu zamieszkania, w tym w szczególności jako:

- tworzenie bezpiecznych warunków do codziennego funkcjonowania osób starszych, w tym dostosowywanie najbliższego otoczenia do ograniczeń doświadczanych przez seniorów,
- rozwój usług świadczonych w miejscu zamieszkania i w najbliższym otoczeniu seniorów, ze szczególną rolą usług opiekuńczych (we wszystkich formach i typach).

Powyższe wartości istotne są nie tylko z oczywistej perspektywy dobrostanu seniora, lecz także ze względów ekonomicznych. Dlatego też w polityce społecznej utrzymanie samodzielności seniorów jest jednym z priorytetów.

Priorytet 2. Relacje

a) Rozwijanie więzi międzypokoleniowych i przeciwdziałanie osamotnieniu

Zamknięcie w domach w czasie pandemii, strach przed chorobą własną lub obawa przed zarażeniem najbliższych dotknęły seniorów na niespotykaną dotąd skalę. Utrudnienia w dostępie do usług medycznych w sposób namacalny urealniły obawy o możliwość udzielenia pomocy w krytycznych momentach.

Rozwijanie sieci powiązań społecznych seniorów będzie największym wyzwaniem najbliższych lat. Należy nie tylko nadrobić deficyty z okresu pandemii, lecz także zbudować zasób, który pozwoli na złagodzenie negatywnych skutków podobnych, potencjalnie prawdopodobnych, zjawisk w przyszłości. Warto przy tym pamiętać, że do zbudowania relacji potrzebne są trzy elementy: uczestnicy relacji (osoby), miejsce (najlepiej o charakterze otwartym-neutralnym) oraz animator, który pomoże w zainicjowaniu tego procesu. Szczególna rola przypada „otwartym przestrzeniom” jako miejscom tworzenia relacji – dają one okazję, pretekst do wytworzenia się więzi społecznych.

Myśląc o rozwijaniu relacji i międzypokoleniowym wymiarze tego procesu należy unikać kategoryzowania grup społecznych, nie zapominając jednak o obiektywnych potrzebach grupy najstarszych mieszkańców. Jakkolwiek zadanie to wydaje się trudne, Gdynia wielokrotnie pokazywała, że reguły projektowania usług i oferty o charakterze uniwersalnym nie są jej obce, czego przykłady możemy znaleźć chociażby w idei „otwartych przestrzeni”. Są to takie miejsca (fizyczne – np. plac, pomieszczenie lub wirtualne – np. portal internetowy), które stają się społeczne, gdy zaczyna je wypełniać aktywność ludzi, rodząca relacje i powiązania – zarówno z elementami przestrzeni, jak i pomiędzy ludźmi. Otwarta przestrzeń społeczna to swoiste zjawisko społeczne, polegające na oswojaniu, zagospodarowywaniu, wykorzystaniu miejsca, czasu i pojawiających się relacji do zaspokajania żywotnych potrzeb ludzi.

b) Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

Zdiagnozowane na wstępie Programu bariery są możliwe do usunięcia, m.in. poprzez szkolenia (szczególnie w myśl międzypokoleniowej wymiany doświadczeń), czy przez odpowiednie dostosowanie narzędzi elektronicznych, m.in. poprzez wsparcie ze środków PFRON. Warto zaznaczyć, że zjawisko wykluczenia cyfrowego dotyczy przede wszystkim osób z powojennego wyżu demograficznego. Przyszłościowi seniorzy, z późniejszych roczników, będą odczuwać ten problem w zdecydowanie mniejszym stopniu, wnosząc bagaż kompetencji cyfrowych do swojego „srebrnego wieku”. Kluczowym wyzwaniem jest jednak przekonywanie seniorów, że w nieprzewidywalnej, współczesnej rzeczywistości otwarcie się na elektroniczne formy komunikacji - nie wykluczające oczywiście bezpośrednich relacji – jest wręcz nieuniknione.

c) Komplementacja i alternatywy dotychczasowych narzędzi budowania relacji

Okres pandemii oraz wymuszone rozluźnienie więzi międzyludzkich spowodowały różnego rodzaju deficyty zarówno na poziomie poszczególnych osób, jak i ogólnie w sferze społecznej. Wspomniane wcześniej samotność i problemy zdrowia psychicznego, obok fizycznej nieobecności drugiej osoby (np. w chwili kryzysu czy w sytuacji nagłego zagrożenia) to główne czynniki odpowiadające za pogorszenie dobrostanu i utrzymania samodzielności osób starszych. Odbudowa zerwanych i tworzenie nowych relacji to istotne wyzwanie w kontekście atomizacji i izolacji środowiska seniorów. Odpowiedzi na nie można szukać na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich to wsparcie odbudowy najbardziej pierwotnych relacji – z rodziną i sąsiadami. Ten obszar wsparcia pozwoli także na nawiązanie nowych relacji w najbliższym otoczeniu. Ponownie szansą może okazać się międzypokoleniowy model budowania mikroprzestrzeni społecznej. W szerszym wymiarze, a w szczególności tam, gdzie nie ma potencjału odbudowy więzi (np. osoba bez rodziny, izolująca się od świata), szansą może być substytut pierwotnej relacji, jakim jest partner instytucjonalny. Drugim (obok seniora) uczestnikiem tej relacji może być przedstawiciel instytucji: pracownik, socjalny, opiekun środowiskowy, wolontariusz czy – jak pokazały doświadczenia zeszłego roku – choćby pracownik klubu seniora czy biblioteki. Wachlarz możliwości jest naprawdę szeroki, kluczową kwestią jest dostrzeżenie w osobie starszej nie klienta, konsumenta czy interesanta, lecz spersonalizowanego uczestnika międzyludzkiej relacji. Takie relacje w szczególności mogą być wspomagane narzędziami zdalnej komunikacji, wskazanymi powyżej.

d) Deinstytucjonalizacja: rozwój potencjału społeczności lokalnych i sąsiedzkich

Działania gdyńskie wpisują się w określony przez WHO kanon ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności. Wytyczne te mówią o odejściu od opieki sprawowanej w „zakładach” - placówkach opieki stacjonarnej, w których podopieczni pensjonariusze są odizolowani od ogółu społeczności lub zmuszeni mieszkać razem oraz nie mają wystarczającej kontroli nad swoim życiem i nad decyzjami. W kontekście seniorów mogą to być przede wszystkim domy pomocy społecznej. W Gdyni od lat przyjęto model działania, w którym jak najdłużej podtrzymuje się samodzielność seniora we własnym środowisku, dbając o to, aby instytucjonalne formy pomocy nie odebrały

osobom starszym autonomii. Kierowanie do form instytucjonalnych (całodobowych) odbywa się na ostatnim etapie „drabiny samodzielności” seniora, gdy zostaną wyczerpane wszelkie formy wspierania seniora i jego bliskich w miejscu zamieszkania. Nawet wtedy jednak pierwszeństwo mają formy pobytu czasowego, dające szanse na odzyskanie częściowej samodzielności i powrót do środowiska. W kontekście tej polityki umieszczenie seniora w DPS to ostateczność. Jednakże, aby podejście to mogło być właściwie stosowane, konieczne jest wzmacnianie wszelkich form wspierania seniorów już od momentu stopniowej utraty samodzielności, aż po całkowitą zależność od osób drugich. Jest tu przestrzeń do rozwijania m.in. różnego rodzaju usług świadczonych w miejscu zamieszkania (nie tylko stricte opiekuńczych), rozwoju mieszkalnictwa wspieranego, tworzenia przestrzeni (fizycznych i społecznych) przyjaznych seniorom w ich najbliższym otoczeniu czy wspierania samoorganizacji osób starszych, zarówno wokół wątków pomocowych jak i socjalizacyjnych, w szczególności międzypokoleniowych.

e) Sieciowanie współpracy na rzecz seniorów

Gdyńskie doświadczenia w różnych dziedzinach życia społecznego pokazują, że efektywna współpraca wielu podmiotów pozwala na skuteczne realizowanie założeń nieosiągalnych dla pojedynczego gracza. Współpraca oznacza także minimalizowanie kosztów – zarówno w znaczeniu ekonomicznym jak i społecznym. Wg stanu na maj 2021 r. w Gdyni funkcjonuje blisko 50 specjalistycznych gremiów, realizujących międzysektorowe zadania oraz stanowiących organy doradcze Prezydenta Miasta. Programy społeczne są dobrą przestrzenią dla funkcjonowania koalicji podmiotów. Niniejszy Program także przewiduje koalicyjny model monitorowania postępów i wspólnego osiągania rezultatów. Kluczową kwestią w tym obszarze będzie rozwijanie skutecznej komunikacji pomiędzy interesariuszami oraz tworzenie przestrzeni dla poszczególnych instytucji do realizowania i rozwijania komponentów Programu. W kwestii sieciowania ważne będzie włączenie nie tylko osób odpowiedzialnych za poszczególne podmioty, ale także zaangażowanie osób, które na bieżąco, na poziomie operacyjnym, będą współpracować nad monitorowaniem i osiąganiem celów Programu.

Priorytet 3: Rzecznictwo

a) Słyszalność głosu seniorów i implementacja odpowiedzi na potrzeby

Model dialogu ma w Gdyni długą i bogatą tradycję. Warto przytoczyć choćby kilka przykładów, dzięki którym powstawały gdyńskie innowacje i rozwijała się polityka senioralna:

- Gdyński dialog o jakości usług opiekuńczych – którego efektem było powstanie Gdyńskiego standardu usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania,
- Spacerki badawcze – realizowane w ramach różnych projektów działania poświęcone analizie dostępności architektonicznej i mobilności różnych obszarów Gdyni,
- Srebrny Panel Obywatelski - debata na temat oceny i opinii mieszkańców Gdyni powyżej 55 roku życia dotyczących usług publicznych świadczonych przez miasto, w tym także ocena przestrzeni publicznej całego miasta, jak i poszczególnych dzielnic,

- Dialog o ofercie aktywizacyjnej i ofercie wspierająco – opiekuńczej – który z jednej strony wyewoluował w kierunku dialogu o usługach opiekuńczych, z drugiej zaś pomógł stworzyć obecną ofertę aktywizacyjną dla gdyńskich seniorów,
- Międzypokoleniowa Gdynia. Porozmawiajmy! – cykl spotkań zakończonych międzynarodową konferencją. Motywem przewodnim były relacje międzypokoleniowe oraz refleksja nad tym, jak tworzyć miasto przyjazne mieszkańcom w każdym wieku, zarówno w sferze dobrostanu, jak i oferowanych przez miasto usług.

Celem procesów dialogowych jest z jednej strony poznanie potrzeb i preferencji odbiorców oferty miejskiej, z drugiej zaś włączenie mieszkańców w proces współdecydowania: nie tylko wyboru spośród gotowych opcji, lecz także możliwość kreowania, sygnalizowania kierunków rozwoju i realizowania pomysłów o charakterze włączającym. Wszystkie z prowadzonych w Gdyni dialogów potwierdzały, że po pierwsze warto rozmawiać, a po drugie – że gdynianie, a w szczególności gdyńscy seniorzy - są świadomymi i chętnymi do współpracy współgospodarzami miasta. Kluczowym wyzwaniem tego segmentu polityki senioralnej będzie metoda implementacji efektów dialogu do codziennej rzeczywistości oraz techniczne uwarunkowania prowadzenia dialogu w dobie pandemii (w tym wykluczenie cyfrowe seniorów).

Cele i zadania Programu

Priorytet 1: Bezpieczeństwo

Cel 1. Wzmocnienie działań służących poprawie kondycji zdrowia fizycznego i psychicznego oraz zdrowemu starzeniu się

Zadanie 1.1 Realizacja projektów ogólnodostępnej aktywizacji ruchowej

Zadanie 1.2 Realizacja działań służących poprawie kondycji psychicznej osób starszych, w szczególności opartych na relacjach i przeciwdziałających osamotnieniu

Zadanie 1.3 Zapewnienie dostępu do informacji na temat zdrowego starzenia się

Zadanie 1.4 Wspieranie rozwoju oferty adresowanej do osób zbliżających się do zakończenia aktywności zawodowej i wkraczających w wiek senioralny

Zadanie 1.5 Realizacja działań służących rozwijaniu i podnoszeniu jakości oferty opiekuńczej, w szczególności w kierunku deinstytucjonalizacji i wsparcia środowiskowego

Zakładane efekty:

- Dostępna oferta służąca poprawie /utrzymaniu kondycji fizycznej i psychicznej seniorów
- Zapewnione optymalne warunki do zdrowego starzenia się gdyńskich seniorów i utrzymania samodzielności w codziennym funkcjonowaniu

Cel 2. Zapewnienie dostępu do informacji na temat bezpieczeństwa seniorów

Zadanie 2.1 Realizacja działań z zakresu profilaktyki przestępstw wobec osób starszych

Zadanie 2.2 Realizacja działań na rzecz zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu oraz rozwijanie kanałów informacji przyjaznych seniorom

Zadanie 2.3 Zapewnienie dostępu do wiedzy na temat zjawisk związanych z COVID-19 i jego skutkami

Zadanie 2.4 Zapewnienie dostępu do informacji na temat oferty i usług dla seniorów

Zakładane efekty:

- Wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa osób starszych
- Dostępne informacje o sprawach z zakresu bezpieczeństwa seniorów
- Dostępne informacje o ofercie i usługach adresowanych do seniorów

Cel 3. Wzmocnienie działań obniżających poziom zagrożeń epidemicznych dotyczących osoby starsze

Zadanie 3.1 Realizacja działań obniżających ryzyko zdrowotne wśród odbiorców oferty miejskiej

Zadanie 3.2 Realizacja działań obniżających ryzyko zdrowotne wśród realizatorów oferty miejskiej

Zadanie 3.3 Realizacja działań poprawiających dostęp do usług, które są dostosowane do aktualnych potrzeb i warunków

Zadanie 3.4 Budowanie mechanizmów efektywnego reagowania na zmiany dotyczące bezpieczeństwa osób starszych

Zakładane efekty:

- Obniżenie ryzyka zdrowotnego wśród odbiorców i realizatorów usług oferowanych przez miasto
- Zapewnienie dostępności do usług, które są dostosowane do aktualnych potrzeb i warunków
- Zapewniona zdolność reagowania na niekorzystne zjawiska, wpływające na bezpieczeństwo osób starszych

Priorytet 2: Relacje

Cel 4. Wzmocnienie inicjatyw budujących sieć oparcia dla seniorów

Zadanie 4.1 Wspieranie działań służących integracji seniorów z innymi mieszkańcami na poziomie dzielnicowym i miejskim

Zadanie 4.1 Wspieranie inicjatyw o charakterze samopomocowym, w szczególności międzypokoleniowych i w ramach pomocy sąsiedzkiej

Zadanie 4.1 Usprawnianie przepływu informacji pomiędzy instytucjami miejskimi zaangażowanymi w aktywizację i wsparcie seniorów

Zadanie 4.1 Wspieranie działań o charakterze międzypokoleniowym

Zakładane efekty:

- Szeroka oferta działań służących integracji seniorów ze społecznością lokalną i miejską
- Wzmocnienie inicjatyw samopomocowych i pomocy sąsiedzkiej
- Polepszenie komunikacji pomiędzy realizatorami miejskich działań adresowanych do mieszkańców
- Upowszechnienie inicjatyw łączących mieszkańców w różnym wieku

Cel 5. Wsparcie inicjatyw służących diagnozie sytuacji i potrzeb seniorów w Gdyni

Zadanie 5.1 Realizacja badań dotyczących sytuacji i potrzeb seniorów na poziomie miasta

Zadanie 5.2 Włączenie podmiotów formalnych i nieformalnych w proces diagnozowania i monitorowania sytuacji seniorów

Zadanie 5.3 Wsparcie działań służących zaangażowaniu seniorów w proces rozpoznawania potrzeb osób starszych

Zakładane efekty:

- Zwiększenie bazy wiedzy pozwalającej na planowanie i budowanie oferty dla seniorów
- Poprawa współpracy podmiotów zaangażowanych w diagnozowanie i monitorowanie sytuacji seniorów
- Wzmocnienie roli seniorów w procesach rozpoznawania potrzeb osób starszych

Priorytet 3: Rzecznictwo

Cel 6. Wzmocnienie mechanizmów rzecznictwa seniorów

Zadanie 6.1 Wsparcie działań ułatwiających seniorom wyrażanie swoich potrzeb i opinii

Zadanie 6.2 Wdrażanie rozwiązań ułatwiających seniorom udział w miejskich procesach o charakterze konsultacyjnym i partycypacyjnym

Zadanie 6.3 Wzmacnianie funkcji organów doradczych i przedstawicielskich, reprezentujących interesy osób starszych

Zakładane efekty:

- Wzrost poczucia tożsamości seniorów ze społecznością miasta
- Dowartościowanie gdyńskich seniorów jako członków społeczności miejskiej
- Wzmocnienie roli gremiów reprezentujących seniorów w planowaniu i realizacji polityk miejskich

Wdrożenie i zarządzanie Programem

Za koordynację Programu i bieżące monitorowanie jego realizacji odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni. Etapy wdrożenia Programu oraz harmonogram poszczególnych działań zostaną ustalone na wstępnym etapie jego realizacji, przy udziale podmiotów odpowiedzialnych statutowo za poszczególne obszary tematyczne. W przypadku konieczności wprowadzenia zmian w zakładanych celach i działaniach Programu, zostanie to zrealizowane przy wspólnym udziale zaangażowanych jednostek oraz Kolegium Prezydenta.

Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring wskaźników odbywać się będzie w oparciu o funkcjonujący „Standard Gromadzenia Danych Na Potrzeby Monitorowania i Sprawozdawczości Gdyńskiego Programu Senioralnego 2015-2020”, z uwzględnieniem aktualnych założeń Programu na okres 2022-2025. Monitorowanie Programu umożliwi obserwację realizacji zadań oraz ocenę stopnia osiągnięcia rezultatów. Ewaluacja Programu będzie dokonana na koniec jego realizacji w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitorowania Programu oraz inne źródła, które mogłyby zawierać przydatne informacje. Ewaluacja końcowa ma na celu ocenę wdrożenia Programu pod kątem adekwatności podejmowanych działań i ich efektywności, a także dostarczenie danych do opracowania programu na kolejne lata.

Finansowanie Programu

Cele i zadania zawarte w Programie obejmują przede wszystkim zadania własne oraz zleczone samorządowi szczebla gminy i powiatu. Dlatego też zasadniczym źródłem finansowania Programu pozostanie budżet miasta Gdyni.

Realizacja celów Programu może także przebiegać z udziałem środków zewnętrznych, w tym:

- środków centralnych, będących w dyspozycji ministerstw i instytucji centralnych, jak również innych podmiotów szczebla krajowego, w szczególności w ramach Funduszu Solidarnościowego oraz Funduszu Dostępności,
- środków będących w dyspozycji samorządu wojewódzkiego,
- środków unijnych z perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 oraz innych programów i mechanizmów międzynarodowych,
- środków prywatnych, w tym w systemie partnerstwa publiczno-prywatnego.

Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne przeprowadzono w okresie2022 roku w oparciu o Zarządzenie Nr Prezydenta Miasta Gdyni z dnia2022 roku. W wyniku konsultacji społecznych wpłynęło uwag, w tym z nich zostało uwzględnionych w niniejszym dokumencie.

ANKIETA KONSULTACYJNA
dot. projektu „Gdyńskiego Programu Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się
na lata 2022 – 2025”

Informacje o zgłaszającym:

imię i nazwisko:

e-mail:.....

wyrażam opinię: jako osoba prywatna

jako osoba reprezentująca

.....(nazwa instytucji lub organizacji)

1. Zgłaszane uwagi do projektu Gdyńskiego Programu Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025

Lp.	Fragment, do którego odnosi się uwaga (nr strony, część)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1.			
2.			
3.			

2. Data wypełnienia:

Wypełnioną ankietę w wersji elektronicznej należy przesłać **najpóźniej do dnia 21 marca 2022 roku** na adres: konsultacje@mopsgdynia.pl, w tytule wiadomości wpisując „Konsultacje społeczne GPWS”

3. Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszej ankiecie na potrzeby przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących zaproponowanych zmian do treści projektu Gdyńskiego Program Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025, zgodnie z art. 6 ust. 1 lit a RODO.

Klauzula Informacyjna

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.) zwane dalej RODO, zostałem/am poinformowany/a, że:

1. Administratorem danych osobowych jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, 81-265 Gdynia, ul. Grabowo 2, nr tel./fax: 782-01-20, 782-01-21, 782-01-24, adres e-mail: sekretariat@mopsgdynia.pl reprezentowany przez Dyrektora.
2. We wszystkich sprawach dotyczących ochroną danych osobowych, mają Państwo prawo kontaktować się z inspektorem ochrony danych pod numerem tel. 58 782-01-20, od poniedziałku do piątku, w godz. 7.30 - 15.30, za pośrednictwem poczty elektronicznej pod adresem e-mail: iod@mopsgdynia.pl lub poczty tradycyjnej pod adresem siedziby administratora danych.
3. Podane dane osobowe przetwarzane będą przez administratora w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Gdyńskiego Program Wspierania Seniorów i Zdrowego Starzenia się na lata 2022 – 2025.
4. Pani/Pana dane osobowe będą gromadzone w oparciu o przesłankę legalności określoną w art. 6 ust. 1 lit a RODO, tj. przesłankę zgody na przetwarzania danych osobowych w związku z Pani/Pana udziałem w procesie ww. konsultacji społecznych prowadzonych na zasadach i w trybie określonych w Uchwale Nr XXVIII/684/17 Rady Miasta Gdyni z dnia 7 lutego 2017 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Gdyni.
5. Odbiorcami Pani/Pana danych osobowych będą upoważnieni pracownicy Administratora oraz podmioty uprawnione na podstawie przepisów prawa.
6. Dane osobowe będą przechowywane przez okres niezbędny do przeprowadzenia konsultacji społecznych tj. opracowania wyników konsultacji oraz zapewnienia realizacji obowiązków sprawozdawczych, kontrolnych i archiwalnych związanych z procesem konsultacji.
7. Dane osobowe nie będą przetwarzane w sposób zautomatyzowany i nie będą profilowane oraz nie zostaną przekazane do państwa trzeciego
8. W związku z przetwarzaniem Pani/Pana danych osobowych przysługują Pani/Panu uprawnienia: prawo dostępu do danych osobowych, w tym prawo do uzyskania kopii tych danych; prawo do żądania sprostowania (poprawienia) danych osobowych – w przypadku gdy dane są nieprawidłowe lub niekompletne; prawo do żądania usunięcia danych osobowych (tzw. prawo do bycia zapomnianym); prawo do żądania ograniczenia przetwarzania danych osobowych; prawo do przenoszenia danych; prawo sprzeciwu wobec przetwarzania.
9. Posiada Pani/Pan prawo do cofnięcia zgody w dowolnym momencie – jeśli do przetwarzania danych doszło na podstawie zgody. Cofnięcie zgody pozostaje bez wpływu na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej cofnięciem.
10. Ma Pan/Pani prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (adres: 00-193 Warszawa, ul. Stawki 2) gdy uzna Pani/Pan, iż przetwarzanie danych osobowych przez Administratora narusza przepisy prawa, w tym RODO.
11. Podanie danych osobowych w zakresie wynikającym z Ankiety konsultacyjnej jest dobrowolne, ale niezbędne do przeprowadzenia konsultacji społecznych, natomiast niepodanie danych w ankiecie konsultacyjnej uniemożliwia wzięcie udziału w konsultacjach społecznych.